

Кадри з фільму «Життя як диво».
Режисер Емір Кустуріца.

Петро Домаха

Гімн життю у виконанні Кустуріци

Переглянувши фільм Еміра Кустуріци «Життя як диво», глядач, вихований на американському кіно, якому непросто зрозуміти художні прийоми режисера, розкаже щось приблизно таке.

У горах Югославії, там, де тече річка Дрина, поблизу залізниці, мешкає родина. Батько – Лука – наглядає за дорогою, мати мріє співати в опері, а син-футболіст прагне грати за столичний клуб «Партизан». У Луки є рухомі металеві конструкції на колесах, які вправно рухаються залізничною колією, – автомобіль, велосипед і вагонетка. Їдучи в такому автомобілі можна не триматися за кермо, а грати в шахи, читати, обгризати маслаки чи тримати парасольку над головою.

Тепер – про основні події фільму.

Під час футбольного матчу на місцевому стадіоні, вкутаному туманом, якісь молодики через довгу телескопічну трубочку подзюрили на голову воротаря супротивної команди, що призвело до побоїща. Збуджений пузатий боснійський вождь завалив ворота і лупцював відламанною штангою усіх підряд. Мати футболіста високооктавним оперним співом озвучувала події на стадіоні.

Бурі ведмеді, що забрели з Хорватії, розірвали боснійського чоловіка біля хати, а самі полоскалися у його ванній кімнаті. Щоб зловити і покарати їх, вождь організував класичне полювання з випивкою, гончими псами, борюканням у снігу і співами під духовий оркестр.

Сам керманіч ніяк не хотів підтримувати контрабандні операції нових боснійців, за що і був підстрелений зі снайперської гвинтівки на полюванні замість ведмедя. Влада у краї перейшла до контрабандистів і наркомафії. Ті влаштували урочисте відкриття залізничного сполучення між Боснією і Сербією через тунелі в горах, бо це розширювало їхні можливості.

Разом із початком громадянської війни у Югославії прий-

шла повістка футболістові. Він мусить іти до війська, себто на війну. Його мати через це потрапляє до божевільні. Там випадково пробігала чи то велика чорна миша, чи малий пацюк – стався переполох, і Лука, лежачи з молодою медсестрою на одній каталці, довго їздить приміщеннями божевільні.

Потім футболіста бурхливо вирядили в солдати – з оркестром, співами, танцями, пострілюванням у повітря. На проводах співачка лише мовчки пританцьовувала, бо від неї не відставав ні на крок якийсь мадяр з роздутими ніздрями, млосними очима і педерастичними вусиками. Головний контрабандист-збоченець після гри на саксофоні довго гамселів боксерськими рукавичками по оголених сідницях рудої повії замість того, щоб просто злягтися з нею.

Коли війна розбурхалася і захопила всю територію, контрабандисти вже крадуть цистернами й ешелонами. Кокаїн сиплеться з мішків просто на рейки. Повії, циганська музика... На дрезині якийсь телепень, нанюхавшись кокаїну, глибоко увійшов у роль птаха-кондора. А навколо ж оголені дівичі топчуться!

На війні солдат-футболіст потрапляє у полон до мусульман, а до Луки привозять у заручники ту саму медсестру для майбутнього обміну. Вона ж – мусульманка.

У події втручається військовий капітан Алексич. Він наказує завалити залізничний тунель, щоб мафія не жирувала, і знищує головного контрабандиста-збоченця з гранатомета, коли той мастурбує у тунелі.

Мусульмани почали наступ, Лука й медсестра втекли у гори до його батьківської хати і там у дивний енергозатратний спосіб віддалися коханню. Посеред зими до хати привезли пошарпану оперну співачку, яка, певно, досхоchu надивилася на млосні очі мадяра. У хаті відбулася класна бійка двох суперниць.

Кадр з фільму «Життя як диво». Режисер Емір Кустуріца.

У фільмі багато тварин, які хаотично рухаються у кадрі і вдаються до незбагнених учинків. Чорний кудлатий пес довго женеться за маленькою сучкою, яка сидить на руках у рудої повії, яка в свою чергу сидить у шикарній тачці і годує пузатого боснійського керманіча, що розвалився на задньому сидінні, обсмоктуючи маслаки. Далі пес раптово залітає у вікно лімузіна, вихоплює з рук керманіча смажену рибину, щойно облиту лимонним соком, і тікає назад через вікно.

Кінь несподівано заходить на кухню до газової плити – певно хоче кави. Його проганяють люди, бо – не вміє грати у шахи.

Від погляду жирного кота падає з даху старий голуб, а пес хоче першим його з'їсти. Виникає ресурсний конфлікт. Голодні тварини намагаються схопити свій шматочок на цьому святі життя.

Стара віслючка вперто прагне покінчити життя самогубством, кинувшись під потяг, бо вже давно не має поряд віслюка... І що, ото за весь фільм не можна було знайти їй самця? Депресія минула б.

Пес і кіт пориваються спати на ліжку саме тоді, коли там проскакує висока напруга між Лукою і медсестрою.

Важко зрозуміти подібні вчинки тварин. Можливо, Кустуріца хоче сказати нам, що тварини більше схожі на людей, ніж нам здається?

Врешті-решт головні герої вирішують тікати від війни з Боснії до Австралії, але жінку-мусульманку підстрілюють двоє правовірних, оскільки вона справила нужду, начебто, в їхню річку Дрину. Тяжкопоранену медсестру рятують від смерті у похідному госпіталі капітана Алексича. Там 150-сантиметровий військовий говорить, що у Росії солдати трахкають пінгвінів, якщо знаходять.

Наприкінці фільму медсестру-мусульманку обмінюють на воїна-футболіста. Грає баян, сім'я Луки повертається до своєї домівки.

Лука вже не уявляє життя без сестрички і намагається кинутись під потяг. Стара віслючка тут як тут. Два суїцидних напади одночасно! На щастя, потяг зупиняється, з нього виходить медсестра, і закохана пара, усівшись на віслючку, їде з тунелю за обрій.

А тепер – коротко про найважливіші епізоди фільму з любов'ю і розумінням.

Звісно, життя – дивовижна річ. Для всіх – для курчати і каченяти, які щойно вилупились з яйця, для кота і песика, зігрітих домашнім теплом і турботою людини. Але найдивовижніше у житті – це кохання!

Фільм Еміра Кустуріци підтверджує справедливість слів, які встиг викарбувати на кам'яній стіні закоханий житель Помпеї, доки його не засипало розпеченим попелом Везувію: «Нехай на землі живуть тільки ті, хто кохає, а той, хто не кохає, нехай не має права на дерево життя, а

той, хто заважає кохати іншим – нехай помре двічі...». Війна – зло. На війні мало місця для кохання. Війна викликає із сутінків і мороку людських душ найгірше, вона опускає людей до дикунства, до первісного бруду. Війна у фільмі – це сплюндрована домівка Луки, відчахнуте підвіконня з точеними перильцями, падаючі дверцята машини і падаюча з вікна дружина. Війна – це порушений порядок, вивернута з корінням липа і коршун, що терзає гуску під хатою.

Хочеться запитати: чи люблять оті пропиті правовірні, які кричали: «Наша річка Дрина, наша Мекка і Медіна!»? Може, щось і люблять, але не цю ріку, бо тоді по ній не пливли б убиті люди і вони не розстрілювали б так оскаженого закохану пару.

Капітан Алексич знищив найпаскуднішого ворога любові у витончений і справедливий спосіб. І нехай такий ворог помре двічі, а його відірваний багрянний прутень, літаючи тунелем, розпишеться у своїй нелюбові до життя і природних стосунків чоловіка і жінки.

Що у фільмі вражає найбільше? Звичайно ж, почуття головних героїв. Недруги скажуть: «Чому це в Кустуріци кочують із фільму у фільм одні й ті самі актори? Вони вже постаріли. На роль Собахи варто було знайти молодшу, вродливішу...».

Та ні ж бо! Чи зможе якась «лушпайка» так страждати, плакати, кричати, кривитися від болю душевного і терпіти біль фізичний так, як це вміє Собаха? Де знайти такі світлі, бездонні, переповнені любов'ю очі? Чи може припудрена дівиця з силіконовими грудьми так стрибати на шию коханому чоловікові і котитися з ним у єдиному пориві і єднанні?

Кустуріца підносить почуття до небаченої висоти. І доносить це своє послання навдивовижу метафорично. Чого варті лише дві половинки кавуна, викинуті у бурхливий потік життя, які притяглися всупереч усім законам і рушили водою вже разом! Віслючка знаходить душевне тепло біля закоханих, вона завжди десь поряд і робить, що може, аби Лука і Собаха не розлучалися. А які неймовірно гарні гірська полонина й осінній ліс! У Австралії такого не знайдеш!

Коли Собаха перебуває на межі життя і смерті, ти чуєш десь згори раптовий, пронизливий крик, голосіння. І ти наче сам лежиш у санчатах, тобі моторошно, відчуваєш щось тверде у грудях, уже не дихаєш, просто падаєш у небуття...

Не можна забути тремтячу жіночу руку під крапельницею на ношах при обміні заручниками, та її крик до Луки. Собаха тією рукою розмазала геть усіх політиків і вождів. Вона заткнула пельки усім муедзинам на мінаретах і християнським попам. Стали нікчемами, зникли, змаліли всі, хто розпалив і освятив цю війну, хто посіяв розбрат серед людей, хто заважає їм кохатися.

Немає нічого вищого за любов! Її гріх розстрілювати, рвати навпіл, топтати підковами солдатських чобіт! У любові немає віку, віросповідання, нації і території. У Кустуріци кров слов'янська легко змішується з мусульманською, рятує життя, а від любові може з'явитися тільки нове дивовижне життя!

І коли дивишся останні кадри фільму, то віриш: жвава і щаслива віслючка доведе героїв від темного тунелю до сонячного краю, де їм уже ніхто не заважатиме кохатися!